

Alkohol- och drogpolitiskt program för Fagersta kommun

Alkohol- och drogpolitiskt program för Fagersta kommun

Inledning

Det alkohol- och drogpolitiska programmet uttrycker Fagersta kommuns samlade syn på alkohol- och drogförebyggande arbete. Programmet utgör en grund för att bygga ett långsiktigt och hållbart arbete mot att förebygga och minska bruk av alkohol och droger samt överdrivet spelande och skadeverkningar, som dessa kan ge.

Till grund för programmet ligger den nationella strategin för alkohol-, narkotika-, dopings-, och tobakspolitiken samt regeringens målsättning att minska skadeverkningar av överdrivet spelande om pengar.

Kommunerna fyller enligt den nationella strategin för alkohol-, narkotika-, dopings-, och tobakspolitiken en viktig roll när det gäller att förebygga hälsomässiga och sociala skador på grund av missbruksproblem. Olika missbruk kan fungera som riskfaktorer för varandra, om det ena ökar så ökar det risken för andra. Kommunen har enligt socialtjänstlagen ett generellt ansvar för att främja människors ekonomiska och sociala trygghet samt jämlikhet i levnadsvillkor. Socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Det förebyggande arbetet vad gäller problem med riskbruk, missbruk och beroende är dock inte enbart socialtjänstens ansvar. Skola, fritids-, kultur-, och hälsoskyddsverksamheter bör även de arbeta preventivt när det gäller dessa områden.

Den totala alkoholkonsumtionen i Sverige har ökat sedan EU-inträdet 1995 men den har minskat under den senaste tioårsperioden. Störst minskning kan uppmätas bland ungdomar och unga vuxna. I de åldersgrupperna har även andelen alkoholskador minskat (källa: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning CAN).

De negativa konsekvenserna av alkoholkonsumtionen är fortfarande stora i Sverige och är ett av vår tids största folkhälsoproblem. Till exempel uppgår antalet diagnostiserade alkoholrelaterade dödsfall i riket till ca 2 000 per år. Det faktiska antalet är ännu högre. Dessutom drabbas många av andras drickande, inte minst i form av våld i nära relationer.

Fagersta kommuns värdegrund

Fagersta kommuns värdegrund fastslår våra gemensamma värderingar. Värdegrunden sammanfattas med fyra värdeord.

- **Samarbete**
- **Trygghet**
- **Ansvar**
- **Respekt**

Den kan även sammanfattas i meningen: *Med tydligt ledarskap, samarbete och arbetsglädje bidrar vi till en lättare och tryggare vardag för medborgarna.*

Nationella mål

År 2011 antog riksdagen en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopings-, och tobakspolitiken (ANDT). En förnyad strategi presenterades i februari 2016. I skrivelsen ”En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopings-, och tobakspolitiken 2016-2020” redogör regeringen för en förnyad men fortsatt samlad strategi för ANDT-politiken för perioden 2016-2020. Regeringen tar nya steg för att öka engagemanget och aktiviteten inom området och för att bidra till regeringens mål om att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Det övergripande målet i den nationella ANDT-strategin är: *Ett samhälle fritt från narkotika och doping, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk.* Målet bygger på visionen om ett samhälle där alla ska kunna växa upp och leva utan risk att skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopingsmedel eller tobak. Basen i det svenska alkohol- och drogförebyggande arbetet utgörs av bland annat begränsad tillgänglighet, prispolitik och opinionsbildning.

Till det övergripande målet finns sex långsiktiga mål för det nationella alkohol- och drogpolitiska arbetet:

1. Tillgång till alkohol, narkotika dopingsmedel och tobak ska minska.
2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopingsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.
3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopingsmedel eller tobak ska successivt minska.
4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina egna förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopingsmedel eller tobak ska minska.
6. En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt.

Spelproblem inklusive spelmissbruk är i dag ett folkhälsoproblem i Sverige. Regeringen ser allvarligt på de följder spelmissbruk kan ge för individen, anhöriga och samhället. Beroendeproblem som rör spel om pengar leder till negativa konsekvenser för hälsa, den personliga ekonomin och det sociala livet. Målet, som riksdagen slagit fast, för samhällets insatser mot spelberoende är att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande.

Definitioner

- Med ANDT avses i detta sammanhang all alkohol och narkotika, alla sniffrings- och dopningsmedel, all tobak samt läkemedel som missbrukas.
- ANDTS avser alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel.
- Barn och unga innefattar åldersgruppen under 18 år.
- Unga vuxna innefattar åldersgruppen 18-25 år.
- En drog är ett ämne som genom sina kemiska egenskaper påverkar struktur och funktion hos den levande organismen. Detta ämne är sinnesförändrande och/eller beroendeframkallande. Inom begreppet droger ryms alkohol, narkotika, tobak, sniffrings- och dopningspreparat samt läkemedel som missbrukas.
- Spelberoende kategoriseras som ett beroende av samma slag som alkohol- och narkotikaberoende eftersom det befunnits påverka hjärnans belöningsystem på ett likartat sätt.

Vision

Fagersta kommun är fri från narkotika och doping, med minskade skador orsakade av alkohol, med minskat tobaksbruk och minskat spel om pengar. Barn och unga i Fagersta kommun har en hälsosam livsstil fri från ANDTS.

Mål

- Minskat bruk av sinnesförändrande och beroendeframkallande droger såsom alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak.
- Minskat antal barn och unga som debuterar med alkohol och tobak.
- Minskat berusningsdrickande bland unga, unga vuxna och vuxna.
- Minskad andel kommuninvånare som utvecklar ett beroende eller risk- eller missbruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel.
- Minskat behov av vård och behandlingsinsatser till följd av problem med missbruk och beroende.

Strategi

Det ANDTS-förebyggande arbetet i Fagersta kommun ska präglas av långsiktighet där ett hälsofrämjande arbete stärker människors hälsa och välmående i en vid mening.

Barn och unga är en särskilt prioriterad grupp i det ANDTS-förebyggande arbetet i Fagersta kommun. De ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, doping, tobak och överdrivet spel om pengar. Arbetet bör inriktas mot att minska riskfaktorer och öka skyddsfaktorer på alla nivåer. En lyckad skolgång, god anknytning till sina föräldrar, strukturerade fritidsaktiviteter samt en restriktiv syn på ANDTS i samhället är exempel på starka skyddsfaktorer.

Pedagogisk personal i förskola och skola samt övrig personal i kommunen som i sitt arbete möter barn behöver fortlöpande utbildning i ANDTS-frågor för att kunna ge rätt stöd och jobba förebyggande. Föräldrar är barnens viktigaste förebilder. Familjecentralen, förskolan, skolan och socialtjänsten fyller en viktig funktion när det gäller att stötta dem i den rollen.

För arrangemang där barn och ungdomar har tillträde och där kommunen ekonomiskt eller på annat sätt är engagerad, är det en självklarhet att absolut alkohol- och drogförbud gäller samt att inget spel om pengar förekommer. För att föreningar ska erhålla kommunalt bidrag krävs att deras verksamhet är absolut alkohol- och drogfri.

Kommunen ska verka för att bruk av narkotika och andra droger/berusningsmedel förhindras och att eventuell alkoholdebut hos unga vuxna sker så sent som möjligt. Kommunen ska också verka för att barn och unga inte deltar i spel om pengar samt att unga vuxna debuterar så sent som möjligt, eller inte alls, med spel om pengar. Genom att successivt öka förebyggande och främjande insatser minskar behovet av vård och behandling.

När det gäller personer, oavsett ålder, med beroendeproblematik har kommunen en viktig roll. Det ska finnas en god tillgänglighet till vård och stöd av hög kvalitet till kommuninvånare som utvecklat ett missbruk eller beroende eller är anhörig till någon med dessa problem. Vård- och behandlingsinsatser ska ske i samverkan mellan olika huvudmän och, så långt det är möjligt, ha stöd i aktuell forskning. Insatserna ska anta ett helhetsperspektiv, som beaktar den enskildes behov, exempelvis ålder och kön, samt vara kostnadseffektiva.

Fagersta kommuns representation ska vara alkoholfri. Undantag kan göras i samband med besök från andra länder och vid andra särskilt högtidliga tillfällen.

Uppföljning

Målen i programmet är inte tidsbestämda och mätbara utan är formulerade så att de ska kunna utvärderas löpande. En uppföljning ska kunna visa om arbetet är på väg åt rätt håll i förhållande till målen. Uppföljning gentemot målen sker en gång varje år. Varje berörd nämnd ansvarar för att årligen följa upp sin del av de aktiviteter som ingår i programmet.

Det alkohol- och drogpolitiska programmet gäller tills vidare. Kommunstyrelsen ansvarar för att programmet följs upp och revideras minst en gång varje mandatperiod. En revision ska säkerställa att programmet följer de nationella riktlinjerna som finns på området ANDTS.